

30/06/2020

29/10/2018

https://www.standaard.be/cnt/dmf20181028_03886905

Er zit meer Tremelo in Stonehenge dan je denkt

IT
GALLO-ROMEINS MUSEUM BRENGT TENTOONSTELLING OVER STONEHENGE

WAT WETEN WE NU ECHT OVER STONEHENGE?

Er zit meer Tremelo in Stonehenge dan je denkt

De mythische site Stonehenge was een neutrale plek waar volkeren uit diverse streken elkaar opzochten. Dat is het beeld dat naar voor komt in een

fascinerende tentoonstelling. Diverse takken uit de wetenschap dragen er puzzelstukken voor aan. GEERT SELS

Hun laatste mysterie hebben de gigantische rotsblokken uit de vlakte van Salisbury nog niet prijsgegeven. Maar enkele hardnekkige misvattingen ruimt de expositie *Stonehenge, het mysterie voorbij* met gemak op. Nu archeologen de bouw van de site vrij precies rond 3.000 voor Christus kunnen dateren, mag de these van de Keltische druïden naar het rijk der fabelen. De Kelten leefden in de laatste eeuwen voor onze jaartelling. Het was een leuk idee, maar het zat er ruim twee millennia naast.

Dat de site als een observatorium werkte, was nog zo'n aantrekkelijke aanname. Het lijdt geen twijfel dat de bouwers van Stonehenge grondige noties hadden van de zomer- en winterzonnepunt. Daar is de schikking van hun pijlers op afgestemd. Maar recent archeo-astronomisch onderzoek heeft aangetoond dat de oriëntatie afwijkingen tot twee graden vertoont: net iets te veel om accurate voorspellingen te doen

Deze gouden plaatjes werden in Tremelo opgegraven, maar zijn vergelijkbaar met grafvondsten van de klokbekerlieden in Stonehenge. rr

Koken voor duizend man

Wat is het dan wel? De recentste inzichten zijn afkomstig van Mike Parker Pearson, die sinds 2003 een multidisciplinair onderzoeksproject leidt en curator is. Hij neemt een lange aanloop. Die is nodig om te verklaren waarom Stonehenge precies op die locatie is gebouwd. Het is namelijk altijd al een bijzondere plaats geweest. Rond 8.000 voor Christus waren er al nederzettingen: omdat er zoveel dieren kwamen grazen en drinken, was het een ideale jaagplek. In tegenstelling tot hun gewoonten, richtten de jagers-verzamelaars er houten palen op. Kennelijk wilden ze er iets markeren.

Volkeren kwamen met elkaar onderhandelen, gingen allianties aan of losten conflicten op in Stonehenge

Jongere vondsten voeren nog dwingender bewijs aan. In een kuil uit 3.750 voor Christus, nog altijd een paar honderd jaar voor de bouw van Stonehenge, troffen archeologen fragmenten van kookpotten en veekarkassen aan. Ze berekenden dat deze 'Coneybury Anomaly' voldoende materiaal bevatte om duizend monden te voeden. Er vonden dus massale bijeenkomsten plaats. Maar waarom?

Enkele kilometers verderop, in Durrington Walls, vond Pearson een verklaring. Opgravingen brachten er tientallen woningen aan het licht, er werden zowat 80.000 dierenbotten gevonden. Uit die resten leiden de wetenschappers af dat er zowat vierduizend mensen hebben gewoond. De cirkelvormige monumenten die ze optrokken, waren van hout. Durrington Walls liep na veertig jaar alweer leeg.

De klik kreeg Pearson toen hij zijn vakgenoot Ramilisonina uit Madagaskar op bezoek kreeg. In diens cultuur staat hout ten dienste van de levenden. Hout is vergankelijk en dus even tijdelijk als het aardse leven. Steen daarentegen blijft bestaan. Het wordt gebruikt voor het eeuwige leven van de doden. Toen werd het Pearson duidelijk dat landbouwgemeenschappen er gedurende veertig jaar samenkwamen om Stonehenge te bouwen, te feesten en hun doden te vereren. Toen de site klaar was, hadden ze geen reden om Durrington Walls nog langer aan te houden.

Koeien uit de Highlands

11

In documentaire filmpjes vertellen vakspecialisten dat ze op basis van grafarchitectuur een oostelijke en westelijke cultuur konden onderscheiden. Hun collega's van het DNA-onderzoek kwamen tot gelijkaardige bevindingen. De soorten aardewerk en soorten dieren wijzen op dezelfde tweedeling. Pearson besluit dat Stonehenge een neutrale kern is, waar twee gescheiden culturen elkaar konden ontmoeten. Volkeren kwamen met elkaar onderhandelen, gingen allianties aan of losten conflicten op. Uit de isotopenanalyse van dierentanden bleek dat sommige runderen uit de Schotse Highlands kwamen, achthonderd kilometer naar het noorden. Dezelfde techniek toonde aan dat sommige bouwers helemaal uit Wales kwamen.

Telkens wanneer de bezoeker een andere zaal betreedt, overschrijdt hij de drempel van een nieuw tijdvak. Rond 3.000 voor Christus komt de formatie van de site aan bod. Zelfs hier fuseren oostelijke en westelijke elementen. De thirlitons, de reusachtige draagstenen met een dwarsbalk erop, komen uit de regio. Deze monolieten in sarsensteen zijn tot zeven meter hoog en wegen 35 ton. De kleinere *bluestones*, nog altijd tot drie ton, zijn 240 kilometer verderop in Wales ontgonnen. Van sommige steenklompen konden de geologen lokaliseren uit welk deel van de groeve ze kwamen. Het is best wel kicken om de hertengeweien te zien waar de bouwers grachten mee groeven en de stukken steen waar nog sporen van het hakken op zitten.

Stonehenge is tussen 3.000 en 1.600 voor Christus in vijf fasen tot stand gekomen. Rond 2.500 voor Christus bereikte de site zijn hoogtepunt. Merkwaardig genoeg onderhield een geïmmigreerd volk, dat geen enkele voorgeschiedenis had, rond 2.000 voor Christus toch de traditie van Stonehenge. De klokbekers (naar de klokvormige bekers in hun

graven) blijken op basis van DNA-onderzoek uit de regio van de Zwarte Zee te komen en migreerden via Europa naar Engeland. Daarbij passeerden ze mogelijk via Tremelo. Dé verrassing van de expo is een stel gouden plaatjes dat in Tremelo werd opgegraven en dat vergelijkbaar is met grafvondsten van de klokbekerlieden. Voorwaar, Stonehenge heeft zijn laatste mysterie nog niet prijsgegeven.

Stonehenge, voorbij het mysterie. Tot 21 april in Gallo-Romeins Museum, Tongeren

Het is best wel kicken om de hertengeweien te zien waar de bouwers grachten mee groeven en de stukken steen waar nog sporen van het hakken op zitten

Meer info:

Verschenen op maandag 29 oktober 2018